

RAPORT

Z WYKONANIA GMINNEGO PROGRAMU PROFILAKTYKI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII W 2023 ROKU

Organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

Realizowanie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu i przeciwdziałanie narkomanii w 2023 roku prowadzone było w postaci uchwalonego przez Radę Gminy Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2023 rok, który stanowił część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględniał cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. W ramach programu realizowane były działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Elementem gminnego programu były również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Gminny program był realizowany przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej a koordynowany przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (8 członków).

Zadania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych realizowane były poprzez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej w gminie i obejmowały w szczególności edukację zdrowotną i promocję zdrowia, profilaktykę, redukcję szkód, rehabilitację zdrowotną , społeczną i zawodową.

Program był kontynuacją działań przyjętych do realizacji w latach poprzednich i uwzględniał wolę samorządu lokalnego odpowiedzialnego za zdrowie fizyczne i psychiczne mieszkańców, właściwe wychowanie młodego pokolenia oraz ład i porządek publiczny. Stanowił system zintegrowanych działań prowadzonych równolegle w obszarach: ochrony zdrowia, polityki społecznej, edukacji i wychowania, kultury i sportu, rozwoju aktywności i samorządności obywatelskiej, bezpieczeństwa publicznego.

Okres realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii to styczeń – grudzień 2023 roku. Na realizację zadań Programu w 2023 r. zaplanowane zostały środki finansowe w łącznej wysokości 132 000 zł pozyskiwane tytułem opłat za wydane zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz ze środków pochodzących ze sprzedaży napojów alkoholowych w opakowaniach jednostkowych o ilości nominalnej napoju nieprzekraczającej 300 ml. W 2023 r. nie zostały wykorzystane w realizacji Programu otrzymane środki.

Podział środków odpowiednio w rozdziałach, działach i paragrafach określała uchwała budżetowa Gminy Lubartów na 2023 rok, a wydatkowane kwoty znajdują się w sprawozdaniu z wykonania budżetu.

Cel główny programu:

Przeciwdziałanie uzależnieniom i innym zachowaniom ryzykownym oraz ograniczanie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych używania substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu i narkotyków, uzależnień behawioralnych a także zjawisku przemocy w rodzinie.

realizowany był poprzez cele szczegółowe:

- I. Wzrost poziomu wiedzy i kompetencji oraz zmiana postaw społecznych w zakresie profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu oraz uzależnień behawioralnych
- II. Ograniczanie problemów zdrowotnych i psychospołecznych wynikających z nadużywania alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz przemocy w rodzinie.
- III. Zwiększanie dostępności i skuteczności zróżnicowanych form pomocy w celu poprawy jakości życia osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej
- IV. Diagnozowanie i monitorowanie problemów wynikających z używania alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych uzależnień behawioralnych oraz innych zachowań ryzykownych w gminie Lubartów.

Cele powyższe realizowane były **zgodnie z założeniami NPZ** poprzez efektywne wykorzystanie zasobów instytucjonalnych i wybranych inicjatyw lokalnych.

Cele Programu realizowane były z uwzględnieniem konieczności zapewnienia dostępności, zgodnie z koncepcją projektowania uniwersalnego, określoną w art. 2 Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych oraz potrzebami osób z różnymi niepełnosprawnościami

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2023 rok kierowany był do wszystkich mieszkańców Gminy Lubartów, którzy w życiu prywatnym lub zawodowym stykają się z ww. problemami oraz ich konsekwencjami ale też do wszystkich zainteresowanych tą problematyką, a w szczególności

1. Do osób dorosłych zagrożonych uzależnieniem, uzależnionych i uzależnionych po ukończonej terapii.
2. Do dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem, ich rodziców, opiekunów, wychowawców i nauczycieli.
3. Do osób współuzależnionych w tym przede wszystkim ofiar przemocy domowej,
4. Do osób zawodowo lub społecznie zajmujących się problematyką uzależnień.

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii podejmowane były działania służące realizacji każdego z celów w szczególności poprzez ich finansowanie lub dofinansowanie. Zadania realizowane były w miarę potrzeb w oparciu o dostępne środki finansowe.

I. Wzrost poziomu wiedzy i kompetencji oraz zmiana postaw społecznych w zakresie profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu oraz uzależnień behawioralnych

1. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności dzieci, młodzieży, rodziców i opiekunów:

- 1) Wspieranie działań podejmowanych w ramach szkolnych programów profilaktycznych,
- 2) Zapewnienie dostępu do informacji z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom od substancji psychoaktywnych, w tym alkoholu oraz uzależnieniom behawioralnym
- 3) Udział w kampaniach o zasięgu krajowym i regionalnym m.in. w kampanii Zachowaj Trzeźwy Umysł, „Postaw na rodzinę”, „Reaguj na przemoc”, „Narkotyki? To mnie nie kręci”, „Stop uzależnieniom behawioralnym” itp.
- 4) Spotkania integracyjne dla dzieci i rodziców, rodzinne festyny przede wszystkim w szkołach.
- 5) Uzupełnianie bazy materiałów edukacyjnych – w szczególności prenumerata specjalistycznych czasopism, zakup książek, ulotek.
- 6) Poradnictwo i konsultacje w Punkcie Konsultacyjno- Informacyjnym.
- 7) Udzielanie informacji, pomocy i wsparcia rodzicom dzieci, które używają środków psychoaktywnych w tym alkohol.
- 8) Zwiększenie kompetencji interpersonalnych i opiekuńczo-wychowawczych rodziców.
- 9) Zajęcia dotyczące promocji zdrowego stylu życia z uwzględnieniem aktywności sportowej i kulturalnej dzieci i młodzieży.

Wszystkie szkoły w gminie Lubartów posiadają dostęp do materiałów edukacyjno-informacyjnych w siedzibie GOPS oraz w ramach kampanii „Zachowaj Trzeźwy Umysł” do filmów profilaktycznych, które są udostępnione on-line. Filmy są uzupełnieniem kampanijnych kart pracy dla uczniów i ulotek profilaktycznych. Można je wykorzystać podczas zajęć szkolnych z uczniami. Materiały zakupione w ramach ogólnopolskich kampanii profilaktycznych udostępniane były na bieżąco mieszkańcom gminy w siedzibie Urzędu Gminy/GOPS, w Punkcie Konsultacyjnym, w trakcie organizowanych spotkań integracyjnych.

2. Podniesienie poziomu wiedzy i umiejętności nauczycieli, wychowawców oraz innych osób zajmujących się dziećmi i młodzieżą

- 1) Dofinansowanie udziału w kursach, szkoleniach specjalistycznych dla grup zawodowych realizujących zadania wynikające z programu.
- 2) Zakup i dystrybucja materiałów informacyjno-edukacyjnych.

3. Podniesienie poziomu wiedzy dotyczącej uzależnień od alkoholu wśród dorosłych mieszkańców gminy

- 1) Edukacja publiczna prowadzona poprzez kampanie i działania edukacyjno-informacyjne na temat uzależnień: ich przyczyn, mechanizmów uzależnień, zagrożeń i skutków (w tym przemocy w rodzinie), promocja zachowań prozdrowotnych, działania informacyjne o dostępnej ofercie pomocy i wsparcia dla osób i/lub rodzin uzależnionych oraz zagrożonych uzależnieniami i ich konsekwencjami.
- 2) Zakup materiałów informacyjnych,
- 3) Akcje informacyjne,
- 4) Artykuły w biuletynie informacyjnym gminy.
- 5) Pozyskiwanie sprzymierzeńców w ograniczaniu dostępności alkoholu i narkotyków oraz zmniejszaniu swobody konsumpcji.

- 6) Pomoc i współpraca przy realizacji programów profilaktycznych proponowanych do wdrożenia przez inne osoby, instytucje i organizacje.

4. Ograniczenie dostępności zakupu napojów alkoholowych

- 1) Zakup i/lub druk materiałów informacyjno – edukacyjnych.
- 2) Działania edukacyjne dla sprzedawców.

5. Nadzór nad przestrzeganiem prawa dotyczącego możliwości zakupu i spożywania alkoholu

1. Kontrolowanie przestrzegania zasad dotyczących promocji i reklamy.
2. Opiniowanie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wniosków o wydanie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych pod kątem zgodności z obowiązującymi uchwałami Rady Gminy.

Łączny limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Lubartów wynosi 40 w tym sklepy 30 i lokale gastronomiczne 10. Limity obowiązywały w oparciu o Uchwały Rady Gminy podjęte w latach poprzednich. Na koniec 2023r liczba sklepów wynosiła 14, a lokali gastronomicznych – 3.

Wartość sprzedanego alkoholu na terenie gminy w 2023r wyliczona na podstawie złożonych przez przedsiębiorców oświadczeń wyniosła **6 363 098,95 zł** w tym **4 002 007,71 zł – do 4,5%, 336 989,77 zł od 4,5% - do 18% i 2 024 101,47 zł pow. 18%.**

W 2023 roku nie były prowadzone zostały kontrole w punktach sprzedaży napojów alkoholowych. Zakupione zostały materiały informacyjne do dystrybuowania wśród właścicieli i sprzedawców napojów alkoholowych.

II. Ograniczanie problemów zdrowotnych i psychospołecznych wynikających z nadużywania alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych, uzależnień behawioralnych oraz przemocy w rodzinie.

1. Przekazanie wiedzy na temat szkód spowodowanych nadużywaniem substancji psychoaktywnych w tym alkoholu oraz uzależnień behawioralnych

- 1) Prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych dla mieszkańców gminy – zakup książek, czasopism, ulotek.
- 2) Utrzymanie działalności punktu konsultacyjno – informacyjnego.
- 3) Udział w kampaniach edukacyjnych.
- 4) Artykuły w biuletynie gminnym.
- 5) Współpraca z pracownikami Ośrodka Pomocy Społecznej.

Wciągu całego roku 2023 funkcjonował Punkt Konsultacyjny, w którym dyżury pełniło 2 specjalistów: psycholog i pedagog szkolny – łącznie 195 godzin dyżurów. Udzielone zostały porady:

- 17 osobom z problemem alkoholowym – 86 porad
- 17 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym – 94 porady
- 12 osobom doznającym przemocy w rodzinie\domowej– 40 porad
- 5 osobom stosującym przemoc w rodzinie – 26 porad

W ramach punktu między innymi:

- udzielano informacji na temat szkodliwości alkoholu i mechanizmów choroby alkoholowej
- wszystkim osobom zainteresowanym,

- informowano osoby uzależnione od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych o możliwościach leczenia,
- przygotowywano akta podlegające przekazaniu do biegłego lub do sądu celem prowadzenia dalszego postępowania,
- podejmowano działania mające na celu motywowanie do leczenia osób, wobec których zachodziło uzasadnione podejrzenie istnienia choroby alkoholowej,
- udzielano wsparcia osobom, które zakończyły terapię odwykową,
- prowadzono działania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- dostarczano informacji na temat możliwości poprawy trudnej sytuacji życiowej dla członków rodzin dotkniętych problemem alkoholowym.

2. Zwiększenie dostępności i skuteczności terapii dla osób uzależnionych oraz członków ich rodzin

- 1) Współpraca z pracownikami placówek prowadzących terapię uzależnień w zakresie przebiegu leczenia i wskazówek do dalszej pracy.
- 2) Organizowanie szkoleń, warsztatów, programów edukacyjnych oraz przygotowanie materiałów informacyjnych dla osób realizujących zadania z zakresu profilaktyki i przeciwdziałania uzależnieniom dedykowanych m.in. pracownikom instytucji samorządowych, organizacji pozarządowych, członkom KRPA, przedstawicielom innych służb i instytucji działających na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom na terenie Gminy Lubartów.
- 3) Dofinansowanie prowadzenia grup wsparcia dla osób, które ukończyły leczenie.
- 4) Wspieranie procesu wychodzenia z uzależnienia.
- 5) Realizacja działań w kierunku readaptacji społecznej i aktywizacji zawodowej utrwalających efekty terapii i podnoszenie umiejętności społecznych dla osób uzależnionych/współuzależnionych w środowisku, w tym działania klubów abstynenckich, stowarzyszeń abstynentów

Finansowe wsparcie na działania związane z realizacją Gminnego Programu przekazane zostało do Stowarzyszenia „Nadzieja” w Lubartowie i grupa wsparcia AA „Lepsze Życie” w Skrobowie

3. Podejmowanie działań zmierzających do podjęcia leczenia

- 1) Motywowanie osób uzależnionych i członków ich rodzin do podjęcia leczenia.
- 2) Kierowanie na badanie do biegłego w przedmiocie uzależnienia w ewentualnym postępowaniu sądowym, ponoszenie kosztów wydania opinii biegłych.
- 3) Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.
- 4) Współpraca z policją, dbałość o systematyczny przepływ informacji o przypadkach przemocy domowej między Policją, Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Gminną Komisją.
- 5) Wnioskowanie do sądu w celu skierowania na przymusowe leczenie.
- 6) Współpraca z kuratorami sądowymi wykonującymi nadzór nad osobami poddanymi leczeniu odwykowemu.

Członkowie Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w 2023 roku prowadzili rozmowy motywujące z:

- 29 osobami uzależnionymi od alkoholu
- 4 członkami rodzin osób uzależnionych od alkoholu

- 3 osobami doznającymi przemocy w rodzinie
- 2 osobami stosującymi przemoc w rodzinie

Uczestniczyli w pracy 10 grup roboczych ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Komisja wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 3 osób. W ramach procedury 4 osoby skierowane zostały na badanie przez biegłych sądowych w przedmiocie stwierdzenia uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego. Wszystkie zaangażowane instytucje i osoby współpracowały w bieżącej realizacji Programu.

4. Zwiększenie stabilności i bezpieczeństwa życia rodzinnego poprzez poprawę skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie

- 1) Inicjowanie i wspieranie działań podnoszących świadomość w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie.
- 2) Utrzymanie dyżurów w punkcie konsultacyjnym dla osób dotkniętych przemocą domową.
- 3) Informowanie o możliwości uzyskania porad i pomocy ze strony innych instytucji i organizacji - terapia, wsparcie psychologiczne i prawne dla ofiar i sprawców przemocy domowej.
- 4) Wspieranie pracy Zespołu Interdyscyplinarnego.
- 5) Realizacja procedury „Niebieskie Karty”.
- 6) Rozpoznawanie środowisk zagrożonych przemocą domową.
- 7) Współpraca z Policją, Prokuraturą, Sądem, szkołami, służbą zdrowia, ops, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w tym dbałość o systematyczny przepływ informacji o przypadkach przemocy domowej.
- 8) Współpraca z Punktem Interwencji Kryzysowej.
- 9) Inicjowanie i wspieranie działalności grup samopomocowych.
- 10) Wspieranie inicjatyw lokalnych podejmowanych w kierunku przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

III. Zwiększanie dostępności i skuteczności zróżnicowanych form pomocy w celu poprawy jakości życia osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej

1. Poszerzanie i udoskonalanie oferty zajęć dla dzieci i młodzieży – tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokojenie motywuje do powstrzymania się od spożywania alkoholu i innych zachowań ryzykownych.

- 1) Zajęcia promujące aktywne spędzanie wolnego czasu w tym zajęcia sportowe z elementami profilaktyki uzależnień.
- 2) Zajęcia świetlicowe, opiekuńczo-wychowawcze – zajęcia opiekuńczo wychowawcze w świetlicy szkolnej.
- 3) Dofinansowanie organizacji różnego rodzaju zajęć w okresie ferii i wakacji w szkołach i bibliotekach prowadzone w oparciu o przygotowane programy profilaktyczne.

2. **Powierzenie realizacji poszczególnych zadań organizacjom pozarządowym, instytucjom lub osobom fizycznym i/lub wspieranie ich działalności**

- 1) Finansowanie lub dofinansowanie działalności świetlic z programem socjoterapeutycznym i/lub świetlic opiekuńczo – wychowawczych. W 2023 roku dofinansowano działalność świetlicy w Lisowie prowadzonej przez PCK.
- 2) Dofinansowanie działań zwiększających dostępność pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych i współuzależnionych.
- 3) Dofinansowanie realizacji programów edukacyjno-korekcyjnych.
- 4) Wspomaganie działalności służącej rozwiązywaniu problemów uzależnienia oraz środowisk wzajemnej pomocy np. klub abstynenta.
- 5) Współpraca i wspieranie ruchów trzeźwościowych i samopomocowych.
- 6) Wspomaganie działań podejmowanych na rzecz promowania abstynencji i trzeźwego stylu życia.

W ramach organizowanego konkursu na realizację zadania publicznego w oparciu o ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie przekazano realizację zadania Stowarzyszeniu Klub Abstynenta „Nadzieja” (17 000). Działania realizowane w ramach zadania obejmowały

- przeprowadzenie psychoterapii indywidualnej dla mieszkańców Gminy Lubartów i okolic zagrożonych uzależnieniem i współuzależnieniem – wzmocnienie siły ego, wzmocnienie kontroli i impulsów. Nabycie umiejętności radzenia sobie ze stresem, lękiem i frustracją. Wzmocnienie poczucia autonomii i poczucia wartości. Uzyskanie wglądu i wzrost samoświadomości, nabycie umiejętności rozwiązywania konfliktów wewnętrznych. Minimalizacja istniejących deficytów psychologicznych.
- przeprowadzenie psychoterapii grupowej dla mieszkańców zagrożonych uzależnieniem i współuzależnieniem. Poprawa funkcjonowania społecznego, zmiana postaw, modyfikacja zachowań, a nawet zmiana osobowości oraz
- Spotkanie Rocznicowe Stowarzyszenia Klub Abstynenta Nadzieja (32) dla około 300 członków i sympatyków Klubu. Zaprezentowanie szerokiemu gronu odbiorców dokonań i osiągnięć Stowarzyszenia. Udzielenie wzajemnego wsparcia dla dalszego pozostawania w abstynencji. Integracja społeczności klubowej poprzez wspólne przygotowanie wydarzenia co jest znaczącym wsparciem w procesie rehabilitacji.
- warsztaty wyjazdowe z psychologiem – 16 godzin psychoterapii grupowej dla osób/rodzin zagrożonych uzależnieniem lub współuzależnieniem.

Bardzo istotnym elementem programu jest zaangażowanie podmiotów prowadzących działalność pożytku publicznego w realizację działań w ramach programu, którego dotyczy sprawozdanie. Z jednej strony opisane podmioty, włączając się w te działania, promują kwestie dotyczące profilaktyki i zmniejszania skutków wynikających z problemów alkoholowych, z drugiej strony wzmacniają swoją rolę w życiu społecznym, doskonaląc umiejętności organizacyjne i nabierając doświadczenia. Ponadto wpisują w realizowaną działalność kwestie związane z profilaktyką.

2. **Wspieranie prac Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**

- 1) Finansowanie wynagrodzenia członków komisji zgodnie z zasadami przyjętymi w obowiązującej uchwale Rady Gminy – udział członków komisji w posiedzeniach (2 posiedzenia w pełnym składzie) oraz w pracach zespołów: motywującego (4)
- 2) Finansowanie wydatków związanych z obsługą administracyjną GKRPA (materiały biurowe, czasopisma, literatura specjalistyczna itp.)

- 3) Usprawnienie systemu współpracy pomiędzy organizacjami, instytucjami i osobami działającymi w kierunku rozwiązywania problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych.
- 4) Pozyskiwanie nowych sprzymierzeńców pomocnych w realizacji programu.

IV. Diagnozowanie i monitorowanie problemów wynikających z używania alkoholu i/lub innych substancji psychoaktywnych uzależnień behawioralnych oraz innych zachowań ryzykownych w gminie Lubartów.

1. **Okresowe sporządzanie informacji o stanie szkód i zagrożeń w gminie Lubartów** - W ciągu całego okresu realizacji programu komisja zbierała dane z różnych instytucji, organizacji ale też bezpośrednio od mieszkańców dotyczące aktualnych problemów wynikających z używania alkoholu i innych substancji psychoaktywnych. Informacje były przetwarzane w trakcie posiedzeń komisji i nadawały kierunek podejmowanym działaniom lub znajdowały miejsce w przygotowywanych dokumentach programowych.
2. **Sporządzenie sprawozdania i ocena realizacji programu w roku 2023.** W celu sporządzenia niniejszego sprawozdania i innych licznych informacji z zakresu realizacji gminnego programu zebrane zostały dane od osób i instytucji wykonujących zadania wynikające z programu.

Realizatorzy Programu przekazują serdeczne podziękowania wszystkim tym którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do poprawy jakości i skuteczności podejmowanych działań na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom i innym zachowaniom ryzykownym oraz ograniczania negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych używania substancji psychoaktywnych, a także zjawisku przemocy w rodzinie wśród mieszkańców gminy Lubartów.